مروری بر اندیشه های ولادیمیر سلوی یف (بخش دوم و پایانی)

بازخوانی تجربه سرمایه داری و سوسیالیسم

حمیدرضا فرزاد

نظریه معرفت: بنابر نظر سلوی یف دو راه برای کسب معرفت وجود دارد : معرفت بیرونی که متوجه پدیدارهاست در دو ساحت معرفت تجربی حسی (empirical) و عقلی قرار دارد و نسبی است و معرفت درونی که معطوف به وجود مطلق است و پیوند درونی با چیزی دارد که متعلق شناخت آن قرار گرفته است: به تصریح سلوی یف این نوع معرفت ، نامشروط و عرفانی است. به همین دلیل فلسفه ضروری است اگر که بخواهیم به متعلق (object) معرفت فلسفی یعنی آنچه هدف غایی معرفت فلسفی است علم پیدا کنیم.

مقصود سلوی یف از معرفت عرفانی آن نوع معرفتی است که در آن ، ادراکی مستقیم و بی واسطه از واقعیت بر پایه تجربه (experience) و استدلال عقلی (reasoning) و نه لزوماً تجربه فوق طبیعی و استثنایی حاصل می شود.

سلوی یف در همین زمینه است که به نقادی تجربه گرایی، راسیونالیسم و پوزیتیویسم می پردازد. به دید او تجربه گرایی از نوع حس گرایانه آن (empiricism)، واقعیت را به انطباعات و ادراکات حسی و داده های حاصل از حواس (sense - data) تنزل می دهد. راسیونالیسم با مکتب اصالت عقل نیز در نهایت به یکسان انگاشتن وجود و فکر می انجامد و واقعیت بیکرانه را به ذهنیت شخص متفکر محدود می کند. بدین ترتیب هردو از درک و فهم عمیق واقعیت موجود و وجودمطلق دور می افتند. پوزیتیویسم هم با طرد وتخطئه متافیزیک پیوند خود را با واقعیت می گسلد. سلوی یف درعین حال خاطرنشان می کند که در هریک از این نگرشها حقیقت وجود دارد اما حقیقتی که هریک بیان می کنند جزیی و ناکامل است. به دید او مبنایی تجربی برای معرفت یقیناً موردنیاز است . پوزیتیویسم هم در قائل شدن به اینکه علوم طبیعی یا تجربی محدود و مقید به دنیای پدیدارها هستند کاملاً برحق است اما چون شناخت واقعیت فوق پدیداری (metaphenomenalreality)محروم می سازد.

وجود تام : یکی از اندیشه های محوری متافیزیک سلوی یف مفهوم وحدت یا وجود تام است یعنی واقعیت به عنوان امری واحد و یگانه. به زبان دینی این همان مفهوم خدا در همه چیز و همه چیز در خدا است. در اینجا به اختصار باید گفت که از نظر سلوی یف وجود عینی خدا یا واقعیت نهایی و واپسین (ultimate reality) را نمی توان از عقل و استدلال محض استنتاج کرد یا از طریق منطق به اثبات رساند. بلکه در تجربه دینی در معنای معرفت عرفانی است که چنین امری به نحوی محدود حاصل می شود. هرچند، این تجربه نمی تواند بیانگر اوصاف خدا باشد. سلوی یف همچنین از تجلی خدا سخن می گوید...

جامعه واخلاق: سلوی یف تصریح می کند که جامعه در معنای ذاتی اش حد خارجی شخصیت افراد نیست بلکه تحقق و شکوفایی درونی آن است. او تعارض هایی را که میان علایق و خواسته های افراد و علایق کلی جامعه یا رهبران آن پدید می آید نادیده نمی گیرد اما بر آن است که نهایتاً هیچ تقابل یا دوگانگی ای میان خیر جامعه و خیر افراد آن وجود ندارد. در یک جامعه مطلوب یا کامل این دو قرین یکدیگرند و چنین جامعه ای ، جامعه مطلوب و کامل ، چیزی است که از طریق عمل اخلاقی ، از طریق بسط و توسعه نظم و نظام فراگیر اخلاقی می توان به آن رسید. در هرعصری محیط اجتماعی ای که فرد وابسته به آن است تغییر و تحول پیدا می کند. در نخستین عصر و دوره ،محیط اجتماعی قبیله بود. در دومین دوره ، این محیط گسترش یافت و به صورت دولت ملی درآمدوبالاخره در دوره یا عصر سوم بشریت به طور کلی است که این محیط اجتماعی را تشکیل می دهد. پیشرفت به معنای ارزشگذارانه آن مستلزم رشد و گسترش نظام اخلاقی جامعه است. سلوی یف همان طور که دوگانگی میان خیر جامعه و خیر فرد را رد می کند هر ادعایی را هم مبنی بر اینکه اخلاق محدود به زندگی خصوصی است و اینکه معیارهای اخلاقی را نمی توان در زندگی اقتصادی یا در حیات سیاسی به کار بست رد می کند. به عقیده او اخلاق نه تنها بر زندگی خصوصی بلکه برعرصه زندگی اجتماعی و سیاسی و اقتصادی و نیز بر روابط بین الملل و نسبت انسان با محیطش هم باید حاکم باشد. خلاصه آنکه اخلاق باید در کامل ترین معنایش تحقق و عینیت پیدا کند و محدود به بخش های خاصی از زندگی نشود. سلوی یف تصریح می کند که به واسطه رشد و گسترش نظام اخلاقی جامعه است که می توان به حکومت الهی نزدیک شد.

اصلاح و عدالت اجتماعی: چنانکه گفته شد سلوی یف عقیده داشت که روشنفکری تندرو در پیگیری عدالت اجتماعی کاری را برعهده گرفت که کلیسا از آن غفلت کرده بود. اما این بدین معنی نبود که او جز در بخش کوتاهی از جوانی اش به سوسیالیسم روی آورد. ایرادی که او متوجه سوسیالیست ها می دانست این نبود که آنها در پی عدالت اجتماعی اند بلکه می گفت سوسیالیسم حتی در مطلوب ترین شکل هایش کمال اخلاقی جامعه را مستقیماً و به کلی مبتنی بر اقتصاد می داند و نیل به اصلاح و بهبود اخلاقی را منحصراً توسط تحول و دگرگونی اقتصادی میسر می شمارد.

به داوری سلوی یف سوسیالیسم منسجم یقیناً نه مخالف بلکه جلوه افراطی تمدن سوداگریانه و سرمایه داری تک بعدی است که در آن هم تعلقات مادی سیطره دارد. نقد او از جامعه سرمایه داری و دیدگاههای سوسیالیستی بر پایه انسان شناسی او استوار است یعنی این نظر او که انسان چیزی بیشتر و فراتر از موجودی مادی و اقتصادی محور (economic man) است. او تأکید می کند که سوسیالیسم انسجام و سازواری و سادگی بیشتری از جامعه سرمایه داری دارد، زیرا جامعه سرمایه داری عمدتاً تحت سیطره علایق مادی و اقتصادی قرار دارد اما وجود نهادهایی مانند کلیسا را نفی نمی کند و به صورت ظاهری از آن حمایت می کند در حالی که سوسیالیسم هیچ میانه ای با اعتقادات مربوط به خدا و گرایش دینی انسان ندارد و ساده تر و منسجم تر از آن است گرچه این به معنای درستی نظرات سوسیالیست ها در مورد انسان و هدف جامعه نیست.

سلوی یف به تحول و دگرگون کردن وضع بشر نظر داشت. روشنفکران تندرو نیز ظاهراً چنین نظری داشتند اما سلوی یف برخلاف روشنفکران تندرو که معتقد بودند با تغییر و تحولی انقلابی در ساختارهای اجتماعی می توان وضع انسان را دگرگون کرد در عین حال که تأثیر جامعه بر فرد را نفی نمی کرد برآن بود که بهبود و ارتقای معنوی و اخلاقی مورد نظر او با تحولی انقلابی و به دنبال آن استقرار سوسیالیسم تحت رهبری عده ای قلیل تحقق پیدا نمی کند. در نظر او چنین جامعه ای حاصل تأکید بر برخی از بدترین ابعاد جامعه سرمایه داری سوداگر است و انسان را از تقرب به هدف و غایت حقیقی اش باز می دارد. از این رو می توان گفت که سلوی یف بدیلی نسبت به سوسیالیسم الحادی مطرح کرد. وقتی اندیشه ورانی چون بردیایف (۱۸۷۴ - ۱۹۴۸) و بولگاکف (۱۹۴۴ - ۱۸۷۱) در راستای اندیشه هایی که تا حد قابل ملاحظه ای ملهم از اندیشه سلوی یف بودند از مارکسیسم گسستند همه تعلقات اجتماعی شان را رها نکردند و به تأملات متافیزیکی ادامه دادند. به تعبیر کابلستن آنها دیدگاههایی راجع به واقعیت و کمالات مطلوب اجتماعی مطرح ساختند که می توانست بدیل نیرومندی در برابر سوسیالیسم الحادی باشد اما آنها خیلی دیر آمدند واگرچه تحت حکومت نیکلای دوم جایی برای فلسفه های مختلف و ارائه اهداف و آرمانهای اجتماعی متفاوت وجود داشت اما تحت رژیمی که عاقبت جای حکومت خودکامه تزاری را گرفت فقط برای یک فلسفه جایی وجود داشت.

معنویت و بهبود وضع بشر: معنویت گرایی و ارتقا و بهبود وضع بشر و شکوفاساختن ابعاد الهی زندگی انسان از مفاهیم اصلی در تفکر سلوی یف است. از باب مثال می توان گفت به عقیده او هنرمند صرفاً دلمشغول بیان وخلق زیبایی نیست بلکه وظیفه او فراتر از ایجاد لذت زیبایی شناختی و هنری است. در کتاب اصول فلسفی می گوید که هدف عرفان پیوندیافتن با مراتب عالی وجود است و «هنر اصیل » را در این هدف سهیم می داند. در معنای هنر (۱۸۹۰) این نظر را مطرح می کند که اثر هنری نمایانگر وحدت امور معنوی و امور مادی است ، وحدت میان امر ایده آل و امر واقعی ، میان امر ذهنی وانفسی و امر آفاقی و بیرونی . به دید او هنر به شیوه و روش خاص خود در خدمت آگاهی و اشراق درونی و بهبود و ارتقای نوع بشر است.

سلوی یف یک متفکر دینی بود و چنانکه گفته شد اعتقاد داشت که دین مربوط به کل زندگی است و گستره فراخی دارد و محدود به بخش خاصی از زندگی نمی شود. دین در نظر او چنانکه گفته شد به معنای وحدت مجدد انسان وجهان با اصل وبنیان نامشروط و فراگیر (وجود) است ، وحدتی که عبارت است از پیوند بخشیدن همه عناصر و ارکان زندگی انسان و همه اصول و نیروهای خاص انسان به اصل نامشروط و بنیادین وجود و به واسطه او و در او پیوند و ارتباط درست برقرار کردن میان آنها ، سلوی یف نگرشی دینی به واقعیت داشت نگرشی که در جهت نیل به هدفی بود، بویژه اصلاح و تحول مثبت انسانها، به این معنی می توان گفت این نگرش جهتی اجتماعی داشت.

کتاب اندیشه

مقالات اولین هم اندیشی نشانه شناسی هنر

* به کوشش دکتر فرزان سجودی
* انتشارات فرهنگستان هنر

نشانه شناسی از زمانی که فردینان دوسوسور سوئیسی و چارلز ساندرز پیرس آمریکایی در اوایل این سده برای نخستین بار امکان وجودآن را پیش بینی کردند، تا به امروز راه نسبتاً درازی را پیموده است و اکنون به حوزه نظری و کاربردی پربرای در مطالعه متن، از متون ادبی و هنری گرفته تا تبلیغات بازرگانی و متون چند رسانه ای، تبدیل شده است. جدال های نظری این حوزه بخصوص از سال های ۱۹۶۰ میلادی به بعد، از یک سو تحولات بنیادی در دیدگاه های اولیه به وجود آورده است و از سوی دیگر منجر به شکل گیری گرایش های متفاوتی در خود نشانه شناسی شده است. نشانه شناسی ساختگرای اولیه راه را برای مطالعات گفتمانی، نشانه شناسی پساساختگرا و غیره باز کرده است. اندیشه های یلمسلف، یاکوبسن، لوتمن، بارت، گرماس، دریدا، اکو، موریس و دیگران راه گشای تحولات بسیار در قلمروی نشانه شناسی بوده است. نشانه شناسی اولیه به تدریج در حوزه کاربردی نیز مطالعه قلمروهای خاص از جمله سینما، تئاتر ودرام، ادبیات، موسیقی، هنرهای تجسمی، متون چند رسانه ای، تبلیغات و غیره را در پیش گرفته است.

در ایران نیز بخصوص در دهه گذشته، نشانه شناسان چه از طریق ترجمه برخی از متون بنیادی و چه از طریق فعالیتهای تألیفی در قالب مقالات و کتاب ها به گسترش این رشته از مطالعات علوم انسانی همت گماشتند. در اوایل سال ۱۳۸۲ به همت معاونت پژوهشی فرهنگستان هنر، نخستین گروه تخصصی مطالعات نشانه شناختی تشکیل شد وزمینه گردهمایی تعدادی از نشانه شناسان ایرانی و کار منظم و سازمان یافته آنان فراهم آمد. از جمله اینکه در اسفند ۱۳۸۲ نخستین هم اندیشی نشانه شناسی هنر برگزار شد که در این نشست مجموعاً یازده مقاله ارائه شد که در کتاب حاضر منتشر شده است.

این مقالات حوزه های مختلف مطالعه تطبیقی ادبیات و هنر، بررسی نشانه شناختی آثار نقاشی، معماری، هنرهای تجسمی و پویانمایی را در برمی گیرند. از جمله این مقالات می توان به عناوین زیر اشاره کرد:

- شکل گیری نشانه ها / دکتر کوروش صفوی
- بازی نشانه ها / دکتر آزیتا افراشی
- نشانه شناسی لایه ای و کاربرد آن در تحلیل نشانه شناختی متون هنری / دکتر فرزان سجودی
- معنا شناسی گفتمانی/ دکتر فرهاد ساسانی
- مفاهیم متقابل طبیعت و فرهنگ در حوزه نشانه شناسی فرهنگی مکتب مسکو - تارتو / دکتر احمد پاکتچی
- بررسی نشانه شناسی از شمایل مسیح در سبک گوتیک /دکتر شیده احمدزاده
- نشانه شناسی پساساخت گرا، واسازی در معماری پیتر آنریمن/ دکتر امیر علی نجومیان.

شایان ذکر است که دومین هم اندیشی نشانه شناسی هنر در پنج اسفند ۸۳، با حضور اساتید برجسته این حوزه انجام شد که مقالات ارائه شده در آن در آینده ای نزدیک توسط فرهنگستان هنر (همانند مجموعه حاضر) منتشر خواهد شد.

اسامی شعب منتخب بانک ملت

نام منطقه	اسامی شعب فروشنده اوراق مشارکت پتروشیمی مبین	تعداد شعب
منطقه یک	میدان هفت تیر، بهشت آباد، میدان ولیعصر، مازدان آب، ولیعصر، نبش دکتر بهشتی، میدان فرهنگ، سادات، دکتر فاطمی، زهره	۱۰
منطقه دو	دولت، میدان استقلال، کندوان، انقلاب، فیاض بخش، بورس تهران، وزارت بهداشت، چهارراه اسلامبول، خیابان اکباتان	۸
منطقه سه	میدان فردوسی، سه راه آذری، شهرک ولیعصر، قصرالدشت، نازی آباد، جیحون، شهرری، وزارت کار، بافت آباد، زاهدان	۱۰
منطقه چهار	دانشگاه تهران، شهرک اکباتان، شهرک قدس، آبی سار، مسجد جامع، شهرری، فلکه دوم صادقیه، میدان توحید، شهرک ژاندارمری	۹
منطقه پنج	ونک پارک، گلفام افریقا، ونک، نارمک، پاسداران، میدان رسالت، تجریش، اسکان	۷
منطقه شش	هجرت، چهارراه لشگر، چهارراه ولیعصر، سپهبد قرنی، جنت الهی جنوبی	۵
منطقه هفت	مجیدیه، اقدسیه، میدان نوبت، میدان شهید، چهارراه رشید، بازار میدان خراسان، میدان بروجردی، چهارراه کوکاکولا، بلوار ابوذر	۱۰
شعبه مستقل مرکزی		۱
آذربایجان شرقی	مرکزی تبریز، پروین تبریز، میدان ساعت تبریز، مرکزی مراغه	۲
آذربایجان غربی	مرکزی ارومیه، امینی ارومیه	۲
اردبیل	مرکزی اردبیل	۱
زنجان	مرکزی زنجان	۱
همدان	مرکزی همدان، مرکزی ملایر، بوعلی سینا	۳
خوزستان	مرکزی اهواز، آزادگان اهواز، مرکزی دزفول	۳
فارس و بویراحمد	مرکزی شیراز، خیابان زند، ملاصدرا، مرودشت، شهرکی جهرم	۵
بوشهر	مرکزی بوشهر، مرکزی برازجان، خیابان لیان، بندر عسلویه، بندر دیلم، بندر گناوه	۶
اصفهان	مرکزی اصفهان، شهرضا، خاتمی، خیابان مهر، مرکزی کاشان، عباسی آباد اصفهان، نجف آباد	۷
چهارمحال و بختیاری	مرکزی شهرکرد	۱
کردستان	مرکزی سنندج	۱
لرستان	مرکزی خرم آباد	۱
ایلام	مرکزی ایلام	۱
کرمان	مرکزی کرمان، مرکزی رفسنجان، بازار سیرجان	۲
کرمانشاه	مرکزی کرمانشاه	۱
یزد	مرکزی یزد، فرحی یزد، بلوار جمهوری یزد، صفائیه یزد	۲
قم	مرکزی قم، آموزش و پرورش قم	۲
قزوین	مرکزی قزوین	۱
کرج	مرکزی کرج، مرکزی آبهرین، دکتر بهشتی کرج، فردیس، سه راه رجایی شهر	۵
سیستان و بلوچستان	مرکزی زاهدان، چابهار	۲
استان مرکزی	مرکزی اراک	۱
هرمزگان	مرکزی بندرعباس، مرکزی بندر لنگه، بامشهر، میناب	۳
گیلان	سعدی رشت، مرکزی رشت	۲
گلستان	مرکزی گرگان	۱
مازندران	مرکزی قائمشهر، مرکزی آمل، مرکزی چالوس، مرکزی ساری	۴
سمنان	مرکزی سمنان، مرکزی شاهرود، مرکزی دامغان	۳
خراسان رضوی	مرکزی نیشابور، مرکزی تربت حیدریه، مرکزی کاشمر، مرکزی مشهد، صفوی مشهد، مدرس مشهد، دانشگاه مشهد، بلوار مجتهد مشهد، مرکزی سبزوار	۹
خراسان جنوبی	مرکزی بیرجند	۱
خراسان شمالی	مرکزی بجنورد	۱

شرکت ملی صنایع پتروشیمی

«اطلاعیه»

فروش اوراق مشارکت طرح پتروشیمی مبین

شرکت ملی صنایع پتروشیمی در راستای سیاست‌های جلب مشارکت عمومی، برای سرمایه‌گذاری سودآور و مطمئن در طرحهای پتروشیمی، بدینوسیله اوراق مشارکت طرح پتروشیمی مبین را به عموم هموطنان گرامی عرضه می‌نماید. این اوراق به موجب مجوز بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و قانون انتشار اوراق مشارکت انتشار می‌یابد.

مشخصات کلی طرح:

۱- نام طرح: اجرای نیروگاه و سرویس های جانبی متمرکز توسط شرکت پتروشیمی مبین (سهامی خاص)
۲- تولیدات و فروش: ۲۳۰ مگاوات ساعت ، بخار ۲۲۰ تن در ساعت، آب شیرین ۳۵ هزار متر مکعب در شبانه روز، آب دریا ۳۸۴ هزار متر مکعب در ساعت، ازت ۳۸ هزار تن درسال متر مکعب در ساعت، اکسیژن ۱۶۰ تن در ساعت
۳- محل اجرای طرح: منطقه ویژه اقتصادی پارس (عسلویه)

مشخصات اوراق مشارکت:

۱- مدت اوراق: سه سال از تاریخ انتشار (۱۳۸۳/۱۲/۱۷)
۲- بانک عامل: بانک ملت بعنوان عامل فروش، پرداخت سود و بازخرید اوراق انتخاب شده است.
۳- مبلغ اوراق مشارکت: عبارتست از پانصد ۵۰۰ میلیارد ریال که در یک مرحله از روز دوشنبه مورخ ۱۷ اسفند ماه ۱۳۸۳ لغایت پنجشنبه مورخ ۲۰ اسفند ۱۳۸۳ در قطعات یک میلیون، دو میلیون، پنج میلیون، ده میلیون ریالی منضم به تعداد ۱۲ قطعه کوپن مربوط به سود علی الحساب سه ماهه منتشر و از طریق شعب منتخب بانک ملت در اختیار عموم قرار می گیرد.
۴- مالکیت اوراق: این اوراق بی نام و قابل انتقال به غیر بوده و دارنده آن مالک اوراق شناخته می شود.

مزایای اوراق مشارکت:

۱- سود علی الحساب اوراق سالانه ۱۷ درصد و معاف از مالیات می باشد.
۲- پرداخت سود علی الحساب هر سه ماه یک بار بصورت روز شمار از طریق شعب منتخب بانک ملت انجام خواهد گرفت.
۳- تاریخ اولین پرداخت سود، سه ماه پس از تاریخ انتشار یعنی ۱۳۸۴/۰۳/۱۷ خواهد بود.
۴- بانک ملت پرداخت اصل و سودهای علی الحساب متعلقه را در سررسیدهای مقرر تضمین می نماید.
۵- این اوراق قابلیت فروش قبل از سررسید نزد شعب منتخب بانک ملت را دارا می باشد.

از کلیه هموطنان گرامی خواهشمند است برای خرید اوراق مشارکت طرح پتروشیمی مبین به شعب منتخب بانک ملت که ذیلاً درج می باشد مراجعه نمایند.

شرکت ملی صنایع پتروشیمی